

מקורות לתולדות

ספר פוקד עקרים - אות ד - מהות יצחק ולידת תאומים, ועשו קליפת דוד

וחשק זה דבני הוא החשק של יצחק אבינו ע"ה שהוא הראשון שמצינו בתורה שהתפלל על בנים דבאברהם לא נזכר בזה תפילה להדיא רק כמוזכר דבר זה וכמתאונן לבד וכמו שמובא בזוהר תולדות (קל"ז ריש עמוד ב') עיין שם :

[ומה שפירש רש"י (פרשת לך ט"ז, ה') כשהתפלל עליו וכו' לאו דוקא ובבראשית רבה (מ"ה, ה') לא אמרו בזה לשון תפילה רק תבע דקיון ובא ללות זרע יעוין שם ודבריהם באו בדיוק גמור וכמפורש בדברי הזוהר הנזכר ועיין מה שכתבתי לעיל (סימן ב')] ודבר זה גם כן מצד השורש שהיה בו מיצחק שהוא הולידו כי שורש החשק לבנים אינו אלא בישראל לבד וכמו שכתבתי לעיל (סימן ב') :

ויצחק הוא הראשון לשם ישראל שנימול לשמונה ונולד בקדושה הורתו ולידתו מה שאין כן אברהם אבינו ע"ה נקרא בחגיגה (ג'). תחילה לגרים אלא שזכה אחר לידת יצחק להיות נקרא איתן האזרחי (בבא בתרא ט"ו). להיות אזרח בישראל ותיקן גם הילדות כאילו נולד בקדושה (בראשית רבה ל"ט, ח') על פסוק (תהלים ק"י, ג') לך טל ילדותך וכן נקרא ישראל (בראשית רבה ס"ג, ג') והכל מצד ההשתלשלות שממנו אבל יצחק עצמותו כן :

והוא התחלת התגלות התורה דאורייתא מסיטרא דגבורה נפקא (זוה"ק ח"ב פ"א). כי באברהם אבינו ע"ה אף דהוא עצמו קיים כל התורה כולה (יומא כ"ח ע"ב) ושתי כליותיו היו נובעות תורה (בראשית רבה ס"א, א') מכל מקום **עיקר שם תורה לשון הוראה שמורה דרך לאחרים** זה לא נתברר עדיין באברהם אבינו ע"ה שלכל אותן שלמד לא נשאר בהם כלום רק מה שלימד אחר כך לבנו יצחק זה נשאר קיים לעד, וביצחק לא מצינו עוד נפש אשר עשה ושלמד לאחרים שכבר היה בו כח הצמצום לצמצם ההשפעה שלא ללמד ולהשפיע תורת חסד לחיצוניים ולשאין ראויים לה **ולא לימד אלא לבניו** :

ומכל מקום גם בהם היה שאין ראוי אלא שנקרא ישראל מומר בקידושין (י"ח). שהיה בו שורש יהדות מלידה דעל כן ראשו קבור במערת המכפלה בעיטפיה דיצחק (תרגום יונתן ויחי נ', י"ג) עיין שם הציד בפיו דנפשות רבי עקיבא ורבי מאיר שורשי תורה שבעל פה דהמשניות יסוד תורה שבעל פה סתם משנה רבי מאיר וכולהו אליבא דרבי עקיבא כנודע, ועל כן גם בו היה קצת אחיזה לדברי תורה ומכל מקום סוף סוף היה פסולת גם כן, ושלימות התורה היה ביעקב אבינו ע"ה שמטתו שלימה שהוא שלימות מדת אמת זו תורה, **ומכל מקום מסיטרא דגבורה נפקא כבר החל שורש היציאה ביצחק** :

ולפי שעיקר ענין התורה הוא ההשתדלות במצוות ומעשים טובים שהם תולדותיהם של צדיקים (תנחומא פרשת נח ב' וברש"י על התורה שם בראשית ו', ט') על כן הוא עיקר ההשתדלות בתולדות גופנים גם כן, והוא **השורש לבקש בני שהוא הסוף דקיום החיות גם כשיעדר** עצמותו ישאר קיים במין, דהבן הוא חלק מחיות האב ונמשך ממנו **ולהיות חיותו מושך גם אחר מותו וזה בכח הגבורה שבשמאל** דנקרא גבורת אנשים וכחצים ביד גבור כן בני הנעורים (תהלים קכ"ז, ד'), ונאמר (שם קכ"ח, ג-ד) **אשתך כגפן פוריה וגו' כן יבורך גבר ירא ה' ונאמר (שם קי"ב, א') אשרי איש ירא את ה' וגו' גבור בארץ יהיה זרעו, ונמשך מן הבינה אותיות בני** (עיין זוה"ק האזינו ר"נ). שהוא מן הלב מבין דשורש כח הבנים הוא ממעמקי לב האבות :

וזהו התחלת הישועה, השם שהיה בעולם על ידי אברהם אבינו ע"ה בלידת יצחק שהוא התחלת התגלות התורה שעל ידה שורש הישועה לזה ועל ידי תורה שבכתב הוא לידת יצחק **ועל ידי תורה שבעל פה הוא לידת יעקב** שבו היה שלימות התורה בהתגלותה בכנסת ישראל שהם זרע יעקב ואומת ישראל הכוללים חכמת תורה שבעל פה, **ועל כן נולד תאומים** עם עשו ובבטן עקב את אחיו להיות ידו **אוחזת בעקבו כי שקר אין לו רגלים** כמו שאין לו ראשית כי השם יתברך אומר אני ראשון ואני אחרון, והוא המלך הראשון והיה מעשרה מלכים שמלכו בעולם כמו שאמרו בפרקי דרבי אליעזר (פרק י"א) ועשו הוא החזיר שעתיד להחזיר המלוכה לבעליו (ויקרא רבה סוף פרשה י"ג, ה') הוא יעקב אבינו ע"ה קו האמצעי המבריח מהקצה אל הקצה מעומק ראשית עד עומק אחרית (זוה"ק תרומה קע"ה ע"ב ובחלק א' בהקדמה א' ע"ב) ובזה קלט כל מה שבאמצע גם כן :

ועל כן אמר ואנכי עשו בכורך (בראשית כ"ז, י"ט) היינו דגם הציד שבפיו של עשו הרגשת תורה שבעל פה שהרגיש יצחק בו היתה באמת ביעקב כי רבי עקיבא ורבי מאיר שמצאצאו לא זכו לתורה שבעל

פה כלל בעודם זרע עשו רק אחר שנתגיירו ובשם ישראל יכונה [וכנדרש באבות דרבי נתן (פרק ל"ו, א') קרא זה על הגרים] ולא נקרא עוד על שם אבותיו דהוא כקטן שנולד [וכמו שאמרו ביבמות (כ"ב). ועיין רמב"ם פרק ד' מבכורים הלכה ג']:

ולפי שהתגלות תורה שבעל פה אינו אלא על ידי תוקף ההעלם וכמו שאמרו (סנהדרין כ"ד.). במחשכים הושיבני זה תלמודה של בבל דהוא שורש חכמת תורה שבעל פה, וכן איתא (גיטין מ"ג.). אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן, והיינו על דברי תורה שבעל פה והתחדשות הלכות שלא נתבררו עדיין אי אפשר לעמוד כלל בלי מכשול הקודם כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא (שבת ע"ז ע"ב) שכך היא השגת האור המושג לנבראים דוקא מתוך החושך וההעלם (זוה"ק תצוה קפ"ד.), **ועל כן קדם יצירת עשו ליעקב שהוא החושך הקודם המביא להשגת אור תורה דאחר כך** :

.....

והנה אברהם אבינו ע"ה חידש התגלות כח התורה שהתחיל ממנו ועל כן זכה להוליד נפש יצחק שהוא שורש התורה שבכתב ויצחק חידש התגלות כח התפילה בויעתר יצחק שיוכל להשתנות כביכול ממדת הדין למדת הרחמים וזכה להוליד נפש יעקב שהוא שורש התפילה והתעוררות הרחמים ונולדו תאומים כי הם שתי קולות כמו שנתבאר לעיל, וקול תורה היינו תורה שבעל פה דמה שבכתב כתיבא ומנחא ומה שבפה הוא בקול דחיים הם למוציאיהם בפה, וכל השתנות הוא על ידי התחדשות דתורה שבעל פה כמו שנתבאר לעיל, ועל ידי זה הוא פועל בתפילה גם כן, וכן על ידי התפילה הוא מחדש בתורה והא בהא תליא :

והם תאומים יחד שתי הקולות ויצחק הקדים קול תפילה בקרא דהקל קול יעקב הרומז לשתי הקולות כמו שאמרו ז"ל (איכה רבתי פתיחתא ב') היינו דשורש יעקב הוא התורה אמת ליעקב ועיקר תורת אמת היא התורה שבעל פה שאין אחיזה לאומות העולם בה מה שאין כן בתורה שבכתב הם אומרים אנו ישראל כמו שאמרו ז"ל (במדבר רבה י"ד, ט') ותנחומא תשא ל"ד) ואף דהוא ודאי תורת אמת שניתנה מן השמים מכל מקום משירדה לעלמא דשיקרא יש כח לשקר לאחוז בה ולפרש בה פירוש של שקר וכפי הפירוש שלהם היא כולה שקר חס ושלום, ורק על ידי ישראל שהם משיגים בה בחכמת תורה שבעל פה שבלבם הפירוש האמיתי על ידי זה היא תורת אמת ועל כן בתורה שבעל פה שהוא עיקר אמיתות התורה אי אפשר לאומות העולם לאחוז ולומר אנו ישראל שאין להם שייכות כלל לתורה שבעל פה, וזהו עיקר ההבדל בין ישראל לעמים דלא עשה כן לכל גוי והיא מטתו של יעקב אבינו ע"ה הנבדל לחלק השם יתברך ובדד ינחנו :

.....

וידוע מה שאמרו חכמי האמת דהיה ראוי דוד המלך ע"ה להיות נוצר תאומים עם יעקב שהוא גם כן אדמוני אלא דיצא הסריות תחילה בעשו והיינו בסוד זכר ונקבה שהם ה"ו דשם הרמוזים בשתי הקולות דהקל קול כמו שנתבאר לעיל ואז ודאי היה יעקב יוצא ראשון בלידה גם כן ואף על פי שהמשיח הבא מזרע דוד ירום ונשא וגבה מאוד מאבות היינו לעתיד דה' עושה חדשה דנקבה תשובב גבר כנודע :

ויצחק שחשב בעשו דציד בפיו קדושת הפה דמלכות פה חשב דכבר הוא תכלית השלימות שיוגמר בצאצאיו אלה עד שיצא יעקב באחרונה ועל כן הקדים הוא הקל הרומז לקול תפילה ובאמת מצידו היה עיקר ההולדה דיעקב הנצמח מויעתר היינו בכח התפילה, אך זהו אצלו מצד הצמצום וכל ישועה הוא ביציאה מגדר הצמצום כמו שהוא לידת יעקב שהוא תכלית ההתפשטות דנחלה בלא מצרים ימה וקדמה וגו' (בראשית רבה י"א, ז') תחילת היציאה אי אפשר אלא על ידי התפילה הבאה מכח היראה ואחר כך גוף ההתפשטות הוא על ידי התורה שבעל פה דעל ידי זה יוכל להתפשט במקום שמתפשט ומכל מקום לא יצא מהקודש :

ישראל קדושים - אות ז

מידת עשו מלידתו לעומת מידת יצחק

ורבקה שחשבה להוליד שנים עשרה שבטים היינו לא שנים עשרה ממש בכרס אחד רק שחשבה אלה השנים הם שורש השנים עשרה כי חשבה דשניהם בקדושה. כי גם עשו מלידתו בשם ישראל יכונה. ואף

דזוורו רשעים מרחם להיות מבטן מפרכס על בית עבודה זרה לצאת. זהו מצד הידיעה שלמעלה מהבחירה כי באמת בטרם אצרך בבטן ידעתיך. ומכל מקום בעולם הזה שהוא עולם הבחירה הבחירה ביד האדם. ודבר זה עמוק ואין בשכל אדם להבינו איך אפשר לשניהם יחד כידוע. ומזה נצמח אהבת יצחק לו ושחפץ לברכו כי חשב שיוכל להמשיך קדושה בו שיבחר בטוב ויתקדש בקדושת הבכורה הבאה לקדושת השתדלות במעשים דעל כן נתן יעקב הבכורה ליוסף דזהו כי ציד בפיו היינו בהתגלות בפשיטת טלפים כמו שאמרו ז"ל ועל כן נקרא חזיר כמו שאמרו בבראשית רבה (ס', א') ובויקרא רבה (י"ג, ה') **וחשב שבו יהיה בירור עלמא דאתגליא :**

ואף ידע **שפנימיותו לא כן** וידע שהוא איש שדה ויעקב יושב אהלים. חשב שהוא בענין דרך ארץ שקדמה לתורה שהוא על דרך ימי המעשה הקודמין לשבת. והא בלא הא לא סגי דמי שלא טרח בערב שבת מה יאכל בשבת. ואלמלא עליא לא אתקיימא אתכליא. ואם אין דרך ארץ אין תורה וטוב תורה עם דרך ארץ שיגיעת וכו' (אבות ב', ב') **וחשב דיעקב הוא תורה ועשו שקדמו בלידה הוא דרך ארץ הקודם לתורה** וזהו שנוהר בכיבוד אב ואם הרבה שזהו מצד מדת דרך ארץ ודבר שכל האומות גם כן זהירים בו. כי זה דבר שהשכל האנושי גוזר בהנהגת דרך ארץ. והאבות קיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה וחשב יצחק דגם עשו כן כמו ששאלו כיצד מעשרין וכו' ומקיים גם כן כיבוד אב ואם מצד מצות ורצון השם יתברך שקיבל ושמע מסתמא תורה מאבותיו :

ובאמת הוא מאס בתורה ובחר בזה רק מצד שכל אנושי ואם כן אינו כלום...אלא שעשו היה עליו תחילה שם ישראל בתולדה על ידי זה היה מציאת הטעות דיצחק בו לחשוב שהוא בא לתקן התגלות המעשים בפועל שבעולם העשיה שנמשך מצד היראה והגבורה שמסיטרא דיצחק על כן היה יצחק אוהבו ככל מין אוהב את מינו. ועדיין עד קבלת יעקב הברכות היה מצד העירוב דטוב ורע שבעולם הזה כח הטוב שבענין העשיה בפועל באמת גנוז בתכלית ההעלם בעשו שהוא עיקר כח העשיה וזהו חלקו בן עדן שזכה יעקב ונטלו על ידי נטילת הברכות היינו חלק הטוב שהיה בגלות אצלו קלטו הוא והוציא בלעו מפיו והפרידו מהרע והוליד על ידי זה אחר כך בקדושה נפש יוסף שטנו של עשו שהוא כח העשיה דקדושה נפרד מהרע. וחלקו דיעקב בגיהנום היינו חלק הרע שהוא מצד הערבוב דטוב ורע שהיה בו בתולדה על ידי חטא אדם הראשון קודם שתיקנו יעקב קלטו עשו ממנו בהלעטת האדום האדום שהיה כענין נשיאת השעיר עוונותם כל עוונות תם. וזה היה ביום שמת אברהם אבינו ע"ה שהוא מדת החסד :

...וכן עשו מאותו יום יצא לתרבות רעה כמו שאמרו ז"ל (בבא בתרא ט"ז ע"ב) **וכפר אז בתחיית המתים ואמר אף באותו זקן וכו' לית דין וכו'**, ואברהם אבינו ע"ה הוא הראשון שפירסם אלהותו יתברך בעולם שאית דין ואית דיין ושיש שני עולמות. וכמו שאמרו בבראשית רבה (נ"ג, י"ב) דכל שאינו מודה בשני עולמות אין לו חלק בזרע אברהם. וזהו הבטחת השם יתברך להיות לו לאלהים ולזרעו אחריו שיכירו אלהותו והם יעקב וזרעו. וכל השתדלות אברהם כל ימיו היה בזה :

וזהו מדת החסד בהתפשטות ורצה שיתפרסם זה לכל באי עולם. והוא מגייר האנשים ושרה הנשים. מה שאין כן יצחק אבינו ע"ה לא מצינו שגייר גרים כמו שאמרו ז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט) דאחר הראוי כי ראה שלא היה תועלת מכל אותן גרים כמו שאמרו ז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט) דאחר מיתת אברהם חזרו כולם לסורן. וממילא ודאי כל מה שלימדן אברהם אבינו נהפך להם לסם המות. דאפילו בישראל שלא זכה נעשית לו סם המות כמו שאמרו בשבת (פ"ח ע"ב) ובפסחים (מ"ט ע"ב) ששנה ופירש קשה מכולן. אבל הוא צמצום ביותר שלא לגלות גם לראויין. שהרי יעקב איתא במגילה (י"ז.). שהלך ללמוד לבית המדרש של שם ועבר. ובדאי יצחק אבינו ע"ה ידע תורה יותר מהם שקיבל מאברהם דהיו כליותיו כשתי מעיינות נובעות תורה (בראשית רבה ס"א, א') וקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה וגם מצד עצמו דעיקר התורה מסיטרא דגבורה נפקא והוא עיקר התחלת התורה. אף דשני אלפים תורה, התחילו מאת הנפש אשר עשו בחרן (עבודה זרה ט'). מכל מקום הוא הנפש הראשון בקדושה שנולדה אחר התחלת שני אלפים תורה דאברהם אבינו נולד מקודם זה ועל כן היה תחילה לגרים. אבל יצחק נולד אחר כך ונמשך בו שורש התורה בתולדה. ועל כל פנים ודאי אברהם ויצחק ידעו יותר דברי תורה משם ועבר. וגם יצחק ודאי למד תורה לבניו ומעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו וגם יצחק זקן ויושב בישיבה היה כמו שאמרו ביומא (כ"ח ע"ב) אבל היה בתכלית הצמצום וההעלם :

וזה ענין כהיון עיניו. דסנהדרין נקראים עיני העדה שהם המשגיחים על הנהגת כל העולם וללמדם תורה ומצוות בפרסום לכל. ואצלו היה בהעלם. כי אברהם ויצחק הם שני קצוות זה בהתפשטות לבד וזה בצמצום לבד. ויעקב אבינו מחובר משניהם להתנהג בכל אחד במקום הראוי. וזהו הקול קול יעקב דאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"ה, י"ט) שאמר יצחק אין שם שמים שגור בפי עשו. ונתקשה הרמב"ן שהרי הוא החזיק עשו לצדיק. רק הוא מצד צמצומו כי הוא מסתמא היה רוצה להתדמות לגמרי

למעשה יצחק אביו כיון שעשה רק לפניו ולהתדמות ולא מצד עצמו וכח קדושה שבו. וגם כי שורשו פסולת הגבורה דיצחק ומסתמא גם קצת טוב וניצוץ קדוש שהיה תחילה בשביה בו היה גם כן מאותו צד וכח. דהכל זה לעומת זה שזה מדת יצחק אבינו עליו השלום לצמצם עצמו גם כן שלא להרוס לעלות אל ה' ושלא להזכיר תדיר שם שמים רק אחר הכוונה הראוי ובזמן הראוי ובמקום הראוי ולא מיד בתחילת דיבורו שנראה כמזכיר בלא הכנה וכוונה כלל רק ששגור בפיו :

ובאמת צמצום זה היה צריך רק ליצחק שלא היה מטתו שלימה ויצא ממנו פסולת ומפני אותו הפסולת היה צריך לצמצם עצמו גם כן. **אבל יעקב שכולו קודש לה' ומטתו שלימה לא היה צריך עוד צמצומים בעצמו ונפשו:**

.....

עיוון יצחק, הלעטת עשו ומכירת הבכורה

וזהו גם כן כהיון עיניו שאמרו ז"ל (תנחומא תולדות ח') דהיה על ידי הסתכלותו בעקידה ועל ידי נשי עשו. והא בהא תליא דאותו אור מופלא שהשיג בעקידה שגרם כהיון עיניו לזקנתו היה אחר שנתברר פסולת הרע שיצא ממנו בנשי עשו. ועל כן איתא בבראשית רבה (ס"ה, ה') עליו (ישעיה ה', כ"ג) וצדקת צדיקים יסירו ממנו זה משה רצה לומר דכתיב ביה (דברים ל"ד, ז') לא כהתה עינו שאף שהשיג אורות גבוהים יותר לא גרם לו כהיון עינים כי הוא דוגמת יעקב אבינו ע"ה רק זה מלגאו וזה מלבר כידוע. וביעקב היה תחילה גם כן שמץ מאותו פסולת דעשו מצד ההוצי שסביב האסא והחוחים הסובבים השושנה על ידי הערבוביא דטוב ורע. שאף שהיה כלול משני הקצוות כח אביו היה גובר בו דעל כן איתא (בראשית רבה צ"ד, ה') חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו. עד יום שמת אברהם אבינו ע"ה שאז נקלט בו הקדושה דאברהם אבינו ע"ה ואורו דחה החושך למקום הראוי לו שהוא בעשו ונתמלא כולו בחושך גמור :

וזהו מכירת הבכורה כי קדושה זו הוא מה שבתולדה שנוצר בכור ורק בעשו היה קדושה בתולדה מאבותיו אבל היה בכוחו להמירה ולסלקו. וכן היה בכוחו מכירת הבכורה והוא על ידי הלעטת העדשים מסעודת הבראה דאברהם אבינו ע"ה כמו שאמרו ז"ל (בבא בתרא ט"ז ע"ב) וברש"י דיעקב בישל זה להברות לאביו בסעודה ראשונה דאכילתו שהוא לנחמו שהמת ימות והבא בחיים יחיה ויסעד לבבו כי אף על פי שזה מת חיותו שבק לכל חי. ולפי שדרגא דיצחק היא היפך דרגא דאברהם אבינו ע"ה זה בקצה הדרום הלוך ונסוע הנגבה וזה בקצה הצפון. על ידי יעקב היה התחברות שתי המדריגות ועל כן כל סעודת הבראה על ידי אחרים כי כל אב ובן הם מעין דוגמא קצת לשני קצוות וצריך לחבר על ידי אמצעי. **ובישול עדשים אדומות** דגוון האדום הוא מסיטרא דיצחק ועדשים עגולים דרגא דאברהם כידוע עגולים ויושר שבעיגול אין חילוק מדריגות ועולם ככדור הכל שוה וזהו מדת אברהם אבינו ע"ה שרצה לאחות כל באי עולם להשם יתברך בלא מדריגות. ודבר זה אינו עדיין בהתגלות בעולם הזה רק לעת קץ כשיעמדו רגליו על הר הזיתים ויכלה קומת היושר, ויתגלה העגולים כידוע. ויצחק הוא נגד היושר שהוא בצמצום וקו חלוק למדריגות. ועל כן נזיד העדשים האדומים לסעודה זו במיתת אברהם אבינו ע"ה הוא חיבור שתי המדריגות יחד :

ועשו אמר הלעיטני מן האדום לא הזכיר עדשים רק הגוון האדום כי הוא אין לו שייכות לחיבור המדות שהם מצד הקדושה והוא קלט כל הרע שהוא תכלית האדמימות וכל הפסולת שיש בעולם מצד מדה זו ועל ידי זה ממילא מכר הבכורה, שבהלעטת האדום כל הפסולת שבגוון זה שהיה אצל יעקב נקלט לו ונעשה הוא כללות החושך שבעולם. וממילא נדחה קדושת הבכורה שהוא מעט האור שבתולדה. שהיה בו מסיטרא דאברהם שהיה כהן כמו שנאמר (תהלים ק"י, ד') ואתה כהן לעולם, ואז היה העבודה בבכורות שהם היו כהנים. ויעקב בכור ליצירה דהיינו מצד האמת הנעלם בעולם הזה. **אבל מצד התגלות בעולם הזה בלידה היה עשו בכור למראית עין** כי העבודה הוא במעשה וכח הפעולה ועשו הוא שורש כח המעשים. וכל זמן שהיה אברהם אבינו ע"ה עצמו בחיים מלוכב בגוף גשמי בעולם הזה היה התלבשות גשמי ממדריגתו מצד הערבוב דטוב ורע שבעולם הגופני בעולם הזה גם בעשו אבל בפטירתו דנשאר הקדושה הרוחניות שלו בלא התלבשות גשמי בעולם הזה לזה לא היה עוד שייכות לעשו שכל כוחו מצד התלבשות הגשמי דעולם הזה. מצד זה יוכל לפשוט טלפיו ולהראות עצמו טהור כי עולם הזה עלמא דשיקרא. מה שאין כן מצד האמת ליעקב ועל כן הרוחניות קלט רק יעקב ואז ויזד נזיד :

וכל פעולת האבות לא היו דברים ריקים וכל שכן אותם שנכתבו בתורה לעולמי עד וכל שכן בפעולה זו הראשונה דיעקב אבינו ע"ה שנזכר בתורה ודאי ענין גדול כי זה היה התגלות כח המעשה הראשון

דיעקב אבינו ע"ה בעולם העשייה שלא המדרש עיקר בו אלא המעשה ויעקב אבינו ע"ה יושב אהלי תורה שהוא גם כן מסיטרא דגבורה. וכח המעשה שמסיטרא דגבורה חשב דשייך לעשו כי ראה דעולם העשייה הגופניי הזה רובו רע ונוטה למקום טומאה וכל זמן שהרגיש בו עדיין קצת פסולת השייך לעשו נתיירא לפעול שום פעולה ועבודות במעשה שלא יהיה אחיזה בו גם לסיטרא דרע עד יום פטירתו דאברהם אבינו ע"ה שקלט אורו ונפרד החושך :

וידוע כל אכילות שבקדושה דעולם הזה דוגמת קרבנות כמו שאמרו (חגיגה כ"ז). שולחן דומה למזבח ודורון לתלמיד חכם כביכורים (כתובות ק"ה ע"ב) ויין כנסכים ובבראשית רבה (ס"ה, י"ט) על פסוק (בראשית כ"ז, כ') כי הקרה אם לקרבנך וגו' למאכלך על אחת כמה וכמה. מבואר דאכילת יצחק אבינו ע"ה היה גדול מקרבן אפילו מקרבן אותו איל שהיה תמורת יצחק ונחשב כעקידת יצחק דודאי היה בו קדושה גדולה משאר קרבנות. האכילה עוד גדולה יותר כי זה נשרף באש וזה נכנס לגוף הצדיק שהוא אש אוכלת כידוע דאש דרגא דיצחק. **ואותו נזיד להאכיל את יצחק אבינו ע"ה** הוא תחילת עבודת יעקב אבינו ע"ה בעולם הזה. ולפי שהעבודה בבכורות על כן זכה אז בבכורה :

וההלעטה לעשו מתבשיל זה הדומה לקרבן הוא דוגמת השעיר לעזאזל דלוקחין שנים השוין במראה וקומה ודמים ומגרילין עליהם. כי בעולם הזה נראים שניהם שוים כי אין שום התגלות והיכר בעלמא דשיקרא בין טוב ורע לאדם הרואה לעינים רק ה' הרואה ללבב בחיק יוטל הגורל ומה' כל מעשהו להיות אתה תומך גורלי על חלק הטוב וגורל עשו על חלק הרע. ומצד ערבוב דטוב ורע הוכרח להפריד מאותו תבשיל חלק הרע השייך לעשו שעל ידי זה נעשה הוא כולו רע כנ"ל דרך הלעטה שהוא דרך לבהמה כדמייתי בבראשית רבה (ס"ג, י"ב) על זה מתניתין (שבת קנ"ה). דאבל מלעיטין לגמל על דרך שאמרו בסוטה (ט.). היא עשתה מעשה בהמה על כן קרבנה מאכל בהמה וכן עשו באותו יום כמו שאמרו ז"ל :

ובכל מאכל יש רוחניות והוא המוצא פי ה' שבו שעליו יחיה האדם. וגשמיותו הוא מאכל עם הדומה לחמור ובהמה שאין חיותה אלא מהגשמיות שבמאכל כי אין לה שייכות כלל לרוחניותו ועל כן הבהמה אין בכוחה לתקן מאכל בבישול כיוצא בו, כל זה תיקונים להפריד הפסולת שבו בתולדה ויצירה. ומאכל בהמה כמו שנוצר ואין צריך לתיקונים רק האדם. ובמין האדם יש גם כן אותם שהם רק כקוף המתדמה לאדם. כי כך היתה הבריאה בעולם הזה אין לך דבר קדושה שאין דוגמתו ממש מההיפוך זה לעומת זה הדומה לו ממש בלא שום היכר בעולם הזה רק לפני השם יתברך היודע תעלומות לב. וכך גם בתבשיל המוכן למאכל אדם יש ממנו המוכן לאותו אדם בליעל השייך לו :

וזהו שהפריד יעקב באותה ההלעטה מנזיד העדשים שהוא מאכל אבלים. היינו מאכל שמצד קללת אדם הראשון דכתיב ביה בעצבון תאכלנה ועצבון הוא אבילות כמו שאמרו בבראשית רבה (י"א, א') על פסוק (משלי י', כ"ב) ולא יוסיף עצב עמה. ויעקב אבינו ע"ה התחיל לתקן בזה חטא אדם הראשון בתאות אכילה ולתקן על ידי זה קללת האכילה בעצבון וזה היה פעולתו בבישול המאכל שהוא תיקון האכילה. ולא נזכר בכתוב מהאכילה כלום לא דיעקב ולא דיצחק רק מהבישול שזהו עיקר פעולת ועבודת יעקב אבינו עליו השלום בזה. והאכילה דאבילות דיצחק לא שייך להזכיר בכתוב כי כל האבילות הוא רק לשעה כמו המיתה שהוא רק לשעה ועתידים לקום ולחיות חיי עולם ובלע המות וימחה דמעיה ואבילות :

ויעקב אבינו ע"ה זכה לזה גם בעולם הזה דלא מת כמו שאמרו בתענית (ה' ע"ב) דזהו שלימות התיקון לחטא אדם הראשון שזכה לו מצידו. וההתחלה בנזיד זה לסלק האבילות ועל כן נזכר אכילת נזיד זה רק לעשו שהפריד אכילת העצבון והאבילות למקום שהוא שייך שאינו אלא לעשו וזרעו דאי לא לעי לא נגיס וכל עמלו למאכל פיו ביגיעה בצידה ואחר יאכל. וכאן רצה לאכול מן המוכן כבר על ידי יעקב כי הוא ידע שבזה יקלוט דבר מה מכח יעקב. ואכילה בלא יגיעה אינו אלא חלקו של יעקב יושב אהלים כי מנוחה ושקט לצדיקים הנאה להם והנאה לעולם ולרשעים בהיפך כדתנן בסנהדרין (ע"א סוף ע"ב). כי הצדיקים מבקשים מנוחה כדי לעסוק בתורה שלא ניתנה אלא לאוכלי מן שלא היה להם טירדת פרנסה. והרשעים יבקשו זה כדי שיוכלו למלאות כל תאות יצרם :

וכך עשו חשב לקלוט בזה כח המנוחה שלא יצטרך ליגיעה כל כך אבל להיות זה לרע לו ורע לעולם כי יעשה כל מה שלבו חפץ וזהו ביזוי הבכורה שהוא העבודה לה'. כי מנוחת יעקב הוא מנוחה שלימה שאתה רוצה בה וכמו שאמרו (ברכות ס"ד). צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא דילכו מחיל אל חיל. כי זה כל מנוחתם כשיוכלו לרדוף אחרי ה' דעל כן מצוה לרוץ לדבר מצוה ודברי תורה אפילו בשבת כמו שאמרו בברכות (ו' ע"ב) וכן קרבנות ציבור דוחין שבת שזהו מנוחתן שזוכין לעבוד את השם יתברך באמת וכל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ ויש

לו מנוחה מטרדות עולם הזה על ידי זה שמקבל עליו עול תורה ועול מלכות שמים באמת. ועשו בחר בפריקת עול לגמרי וכשאכל ושתה במנוחה פרק עול מלכות שמים לגמרי וביזה הבכורה והעבודה אבל לא ידע כי בנפשו הוא דאדרבה בזה אכל לחם העצבים ונשרש בו שורש האכילה דעצבון שבעולם הזה שמסיטרא דרע דעל זה נאמר (משלי כ"ה, כ"א) אם רעב שונאך האכילהו וגוי' כי גחלים אתה חותה וגו' :

הנזיד עדשים ומכירת הבכורה

וזהו הנזיד עדשים שיש בו אבל ושמחה כנ"ל מהמדרש, ועיין שם במתנות כהונה בשם רש"י שגם בסעודות שמחה אוכלין אותן ועיקרו מאכל עניים כדמייתי בכתובות (ס"ז ע"ב) רצונך שתגלגל עימי בעדשים ואותו עני בן טובים שהיה מפונק ביותר לא יכל לסבול ומת ואמרו על זה אוי לו דלא בעי לפנוקי נפשיה וכמו שאמרו בפסחים (ק"ד). אכול וכו' ולא תיכול וכו' ויהא לבך רודף עליך וזה שאמר שתגלגל, כי העניות גלגל החוזר בעולם כמו שאמרו בשבת (קנ"א ע"ב) על פסוק (דברים ט"ו, י"י) כי בגלגל. וכן עדשים דומין לגלגל וכדור ותמונת הכדור היא מתגלגלת תדיר ואין לה מנוחה וכמו שנאמר (ישעיה כ"ב, י"ח) כדור אל ארץ וגו' :

וכן עולם ככדור כמו שאמרו בירושלמי ריש פרק כל הצלמים (עבודה זרה פרק ג' הלכה א'), כי העולם מלא טירדא ואין בו מנוחה דעל כן אמרו (אבות ו', י"י) בהתהלכך תנחה אותך בעולם הזה שהוא זמן ההילוך דאדם לעמל יולד אבל יש שעמלו בדעת ובכשרון המעשה והילוכו בקדושה והמלאכים נקראים עומדים שהם על מדריגה אחת כמות שנבראו, אבל האדם מהלך תמיד ממדריגה למדריגה ואין לו מנוחה כצדיקים הנוכר וזהו תכלית המנוחה באמת. והרשעים בהיפך כשיש להם שלוח בעולם הזה ורוב טובה חושבים שהם במנוחה ובאמת זהו תכלית הטירדא שמשועבד לכל שרירות לבו ותאוות נפשו ברדיפת קנאה ותאוה וכבוד המוציאין האדם מן העולם :

ועל כן עדשים מאכל אבלים שהם גם כן במנוחה מיגיעת עולם הזה יושב ודומם ואסור בעשיית מלאכה ובאמת הם בתכלית הטירדא בלב מלא יגון ואנחה ואין להם שום מנוחה בלב וכמו שאמרו בברכות (י"א). דטרוד טירדא דרשות והטירדא היפך המנוחה. וכן המיתה נקראת מנוחה בלשון הכתוב (איוב ג', י"ז) ושם ינחו יגיעי כח ושם קאי ארשעים. וכן אצדיקים כלשון חכמים דנח נפשיה כי בעולם הזה מסובלים במצוות, ובמתים חפשי מן המצוות ואלו נפטרו מעמל דעולם הזה. אבל זהו מצד המנוחה הנגלית שבעולם הזה אבל באמת הרשעים תרדף רעה והם שם ביגיעה ועמל יותר והצדיקים גם כן ילכו מחיל אל חיל ובעולמות עליונים ניתן לו מהלכים בין העומדים. ויגיעתם בעולם הזה בהשגת הלב בדברי תורה הוא שם יותר ויותר הרבה מאוד והולכים ומתעלים תמיד יותר ויותר :

וזהו ענין כל העולמות שהם עגולים וכדורים כגלדי בצלים דתמונת הכדור רומזת על ההילוך תמיד כגלגל הרקיע דהדר וזהו מנוחתן כי הם ששים ושמחים לעשות רצון קונם וכמו שנאמר (תהלים י"ט, י"י) והוא כחתן יוצא מחופתו. וגם החתן טרוד דעל כן פטור מקריאת שמע אלא שהוא טרוד טירדא דמצוה כמו שאמרו בברכות שם ועל כן איתא בפרקי דר' אליעזר דדומה למלך שנראה כבתכלית המנוחה והוא בתכלית הטירדא דלב מלכים אין חקר :

וזהו ענין עדשים שהוא מאכל חתנים ואבלים כי עיקרו מאכל עניים שנראה בצער וטירדא והיפך המנוחה ובאמת זהו המנוחה למי ששמח בחלקו וחפץ בזה שלא יטרד בבקשת צרכיו המותרות כי יסתפק במועט. וכך אבל ושמחה לב חכמים בבית אבל (קהלת ז', ד') דנראה כטירדא בלב אבל טירדא זו מביאתו למנוחה מכל טירדת עולם הזה ולב כסילים בבית המשתה שיחשבוהו למנוחה והוא באמת טירדא דעל ידי זה לבו רודף עליו :

ויעקב אבינו ע"ה גם כן דוגמת זה שהוא בתכלית הקדושה ופרישות מעולם הזה, ובודאי כמו שנוכר לעיל באברהם ויצחק, דלמראית העין היה נראה בהיפך, מסתמא גם הוא כן. ועשו שראוהו יושב אהלים חשב זהו מצד חפצו במנוחה למלאות כל תאוותיו ואינו רוצה לייגע עצמו ולעסוק בדרך ארץ כי בית יצחק היה מלא כל טוב דהיה עשיר מאבימלך ולא הוצרכו לעמול על פרנסה ועשו בפשיטת טלפיו היה מראה עצמו בוחר ביגיעת דרך ארץ המשכחת עוון כמו שאמרו (אבות ב', ב') ושלא לילך בטל שהבטלה מביאה לידי זימה כמו שאמרו בכתובות (נ"ט ע"ב) ושהוא מואס בזה בתאוות עולם הזה ורוצה לעסוק בדרך ארץ אף שאין צריך :

ובאמת יגיעו הביאתו לכל עבירות וכמו שאמרו ז"ל בבראשית רבה (ס"ג, י"ב) על פסוק (בראשית כ"ה, כ"ט) והוא עיף כי כוונתו היה בזה באמת לרע ולמלאות תאוותו ואחר מילוי התאוה שכבר עברה נשאר עיף ויגע ומלא יגון ואנחה וקינא ביעקב שיושב במנוחה וזהו בקשתו הלעיטני נא וגו' שגם הוא יבקש לאכול עדשים מאכל עניים ולהיות במנוחה. אבל באמת גם זה היה דרך הלעטה שמורה רק למילוי תאוה וממילא אי אפשר שיסתפק בזה כלל. וכל השתדלות יעקב ביגיעת בשר בעולם הזה הוא לבטש ולהכניע את היצר המתגבר בכל יום ומסית להשתדל בתאוות עולם הזה והוא מתגבר נגדו להסתפק במועט האפשרי:

וזהו הנזיד שהוא התחלת וראש השתדלותו במעשה הנזכר בתורה שמצד ההשתדלות במעשה היה בכורת עשו בעולם המעשה. והשתדלות יעקב הוא לבוא לביטול ההשתדלות דעולם הזה ולפי שעדיין יש גם בזה צד נטייה לההיפך חס ושלום דיש מואס בעולם הזה בשביל העולם הזה כי חפץ בבטלה ומנוחה וזה היה חשקו של עשו אל נזיד זה שקינא ליעקב במנוחה ולא שבחר להיות יושב אהלי תורה כמוהו רק שחשב בזה יש מילוי תאוה יותר וזהו מה שהיה שייך לו ולחלקו באותו נזיד כי יש בכל דבר טוב ורע, וצד הרע שבו קלטו עשו ומזה נצמח החשק שלו לאותו נזיד באותו חלק שהיה שייך לו **דכל אחד חושק לדבר השייך לו כידוע:**

ועל כן אמר לו יעקב מכרה כיום בכורתך היינו כח ההשתדלות כיון שאתה בוחר במנוחה ואין רצונך להיות עוד עיף ביגיעה כל כך. והבכורה הוא צד הקדושה שיש בזה ומהשתדלות שמצד הקדושה רצה יעקב אבינו ע"ה לקלוט אז ממנו כשהתחיל בהשתדלותו:

ועשו השיג שהולך למות וכל הליכה הוא טירדא כמו שאמרו בברכות (י"א.) על פסוק (דברים ו', ז') בלכתך בדרך, בלכת דידך וכו'. וזהו כל ימי עולם הזה שהוא זמן ההילוך כנ"ל ואמר דכל הילוכו הוא למות דסוף אדם ומות והוא לא האמין בשני עולמות וראה דכל הילוכו והשתדלותו בעולם הזה אינו אלא הולך ומתקרב בכל יום אל המות על כן למה לי בכורה וכח השתדלות ומוטב לו מילוי תאוה דלשעה במנוחה:

ואמר לו השבעה לי כי ענין מכירת בכורה דהיינו הקדושה שבזה הוא דבר דלא שייך עליו קנין כלל וכמו שכתבנו לא יכול למכור כהונתו לישראל אבל כל בכורת עשו היה מצד עולם הזה, וצד הקדושה של בכורה שהיה בו היה רק דרך פשיטת טלפיים. ומכל מקום פשיטת טלפיים גם כן אי אפשר אלא מי שיש בו איזה שמץ מה של שייכות לקדושה דעל ידי זה נראה בעיניו מצד הרע שבו גוון זה לרמות בו ורק חזיר יש בו הטלפיים דטהרה ולא שאר בעלי חיים הטמאים והוא המשוקץ ומטונף מכל הבעלי חיים וכן עשו קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד (עובדיה א', ב') כי אותו מעט סימן מטהרה נעשה לו לסם המות ולרע לו וליטמא עוד יותר כיון שמשמש בו רק לרמות וזהו שהרגיש שעל ידי הבכורה הוא הולך למות דנעשית לו סם המות וכיון שאינה קנין לו בעצם רק מצד דמיון העלמא דשיקרא המעורב טוב ורע היה יכול למוכרה. היינו שיעקב היה יכול לקלוט קדושה זו ממנו ובחליפין דהלעטת הנזיד שהוא קליטת צד הרע שיש בישיבת אהלים ובקשת מנוחה:

.....

הבזז לבכורה והרעב בארץ

ואחר כך ויקם וילך והליכה טירדא כנזכר לעיל שנוסף לו אדרבא עוד טירדא על טירדתו על ידי מנוחת שלות עולם הזה שביקש באכילה ושתיה. **ויבז וגו'** שמתחילה היה לגוון הפשיטות טלפיים חן בעיניו ולא ליצחק לבד רצה לרמות רק גם לכל אחד רצה שיחזקוהו למשתדל בטוב. אבל אז שנפרד הרע לבדו באכילה זו **הכניס בלבו לבזות מעתה הבכורה** כי גם הגוון נתבזה בעיניו ולא רצה להתדמות עוד על הגוון גם כן ליעקב רק מה שהוכרח לרמות ליצחק, והנה נתגלה מאכילה זו חלק הרע הנפרד לבד אבל חלק הטוב לא נזכר ולא נתגלה. כי אף שיעקב בירר חלקו כולו מצד הטוב לבדו לא היה זה בהתגלות בעולם הזה שעדיין צריך לבירורים בזרעו ועל כן הא דלא מת פריד שם בתענית (ה' ע"ב) וכי בכדי חנטו וכו' מקרא אני דורש וכו' היינו דמצד התגלות המפורש בכתוב לכל לא נתגלה דבר זה שלא מת כלל כי הרי חנטי וכו' כמו לכל מתים. רק שמצד דרך הדרש שהוא דרישת הנעלם שבכתוב שאין מפורש בהתגלות בעולם הזה לכל נדע שהיה כן באמת בהעלם אף שלא היה בהתגלות. ועל כן אכילה זו שמצד הטוב אינה בהתגלות בכתוב:

ועל כן נאמר אחר כך ויהי רעב בארץ כי התגלות אכילה זו שכולה רעה מושכת אחריה רעב (וההיפך באכילה טובה שבקדושה וכמו (בראשית ל"ז, כ"ה) וישבו לאכול לחם דשבטים גרם כה ליוסף שזכה

להיות משביר בר ולחם לכל הארץ. ובראשית רבה (פ"ד, י"ז) איתא על פסוק זה, עבירתן של שבטים מאכיל לחם לכל באי עולם ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שהם עצמם ישבו לאכול רק דהוא הוא דאכילתם ממשיך שפע לכל העולם והוא על ידי עבירתן) אבל אז זכה יצחק לברכות שאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"א, ה') דאברהם אבינו ע"ה לא בירכו שלא יתברך עשו ואמר יבוא בעל הברכות וכו' והשם יתברך גם כן המתין עד שיפרדו זה מזה לגמרי ונתברר דביצחק יקרא וגו' ולא כל יצחק שאין עשו קרוי זרעו כלל וברכת זרעו לא קאי אלא על יעקב. מה שאין כן מקודם היה אפשר שיוכלל גם עשו והוא היפך הברכה כי ברכת ה' לא יוסיף עצב עמה והוא השורש דקללת אדם מצד עירוב הרע של שורש עשו בעצבון תאכלנה שאכילתו הביאה עצבון ורעבון ויצחק לא הרגיש בכל זה כי חשב את עצמו שנימול לשמונה להיות קדוש מלידה מבטן שכבר זכה לשם ישראל להיות מטתו שלימה. והאמת היה כן דמשנתברר יעקב לחלק ה' להיות מטתו שלימה אז גם אברהם ויצחק לא נקראו אבות אלא לזרע יעקב ואף אברהם נקרא ישראל (בראשית רבה ס"ג, ג') כמו שאמרו ז"ל (בבא בתרא ט"ו). דנקרא אזרחי שזכה להיות אזרח בישראל כי באמת גם מטתו שלימה כי רק ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק ואין עשו וישמעאל זרעו כלל רק יעקב שמתו שלימה וזהו אחר שנתברר יעקב להיות מטתו שלימה בלא פסולת אז נתבררו גם הם כי הפסולת נדחה מליקרא זרעם כלל:

.....

עיוורון יצחק

ונודע שיעקב מובחר שבאבות והוא דבוק במדה בפני עצמה ממדותיו של השם יתברך והוא מדת האמת ליעקב וגדול ממנו כי הוא דבוק בשם הוי"ה שהוא שם העצם המיוחד שלמעלה משאר השמות דאל אלהים מדת אברהם ויצחק שהם רק כינויים ומאחר שכולו טוב ומלא קדושה אין צריך לאהבתו וקרבתו וברכתו. אך עשו ידע שהוא הפסולת דמדתו ונמשך מן החושך שלו וכהיון עיניו שהיה על ידי ראיית פני השכינה בעקידה כי השם יתברך ישת חושך סתרו ולא יראני האדם וחי אם לא הסומא החשוב כמת ולפי שיצחק הוא מדת היראה אותיות ראייה שהוא מצד מדתו הצמצום הוא כח הראיה בהקבלת פני השכינה וכמו שאמרו בשבת (שם) דמחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו שזהו מצד מדריגתו **לכן הוצרך להסתמא מחיזו דהאי עלמא ועל ידי זה זכה לראיה ברוחניות:**

והנה האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב ואז כשכהו עיניו הגשמיים מפני הראיה הרוחניות מסתמא גם הוא היה יכול לראות ללבב והכיר יפה את עשו דעל כן נאמר (בראשית כ"ה, כ"ח) כי ציד בפיו רצה לומר שהוא ידע זה דצידו רק בפיו ולבו בל עמו כלל. ומכל מקום מפני זה אהבו כי הרגיש בזה שהוא הפסולת של מדתו שממנו נמשך החושך הגמור דמחשיך אנפי בריין ויוכל להתהפך לטוב מאוד כשיתגלה סתרו יתברך שבתוך חושך זה ועל כן אהבו שבאהבה זה שיתקרב אליו בהתקרבות יגרום בזה שישבו לו למקורו שהוא מקור הקדושה וזה על ידי שציד בפיו שראה שרוצה על כל פנים להתדמות לפנים ולמראית עין לטוב:

.....

הברכות

ואמר לו הוי גביר לאחיך כפי מחשבתו שהוא עשו היינו שיתהפך לטוב מאוד ויהיה גדול בזה מיעקב דבמקום שבעלי תשובה עומדין אין וכו' (ברכות ל"ד ע"ב) וזהו טעם לשון גביר רצה לומר שהוא יהיה בהתגברות יותר כי בעל תשובה צריך התגברות יותר נגד היצר ועל ידי זה יהיה מוראו עליו ושתחוו וגו' גם כן כי הבעל תשובה צריך להיות דבוק במדת היראה ביותר ועל ידי זה גם צדיקים גמורים יראים ממנו. והשתחואה הוא ביטול שמחמת יראה ולא אמר בברכה זו ויעבדוך וגו' גבי אחיו כי הוא חשב שמברך לעשו ולא עלה על דעתו שיעקב יעבדנו חס ושלום רק לפי שכשמתגלה סתרו יתברך שבחושך שהוא אור הנעלם הוא גילוי אור עליון למעלה מעלה מאור המושג ונעלם עד שהוא כאין נגדו על זה שייך לשון השתחואה שהוא הביטול להיות כאין וכעפר:

אך כשחזר וסיפר הברכות לעשו אמר לו ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים והנה לשון זה לא אמר בברכתו כלל על אחיו, אלא על עמים. אך כשנודע לו שבירך את יעקב וידע שכל ברכות אלו שייכים ליעקב כשמתלבש בלבוש דעשו היינו שנראה גם כן רע רק אצלו הוא על הלבוש כי מעמקי הלב גלוי וידוע שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב וכו' היינו אף העיכובים שבלב שנוטה לרע הוא גם כן רק בהתגלות לבו מצד השאור שבעיסה היושב על מפתחי הלב ושיעבוד מלכיות שהם החוחים הסובבים לשושנה ומלבישים אותה זה מבחוץ וזה מבפנים. אבל הכל רק לבוש ולא העצמיות שהוא עומק לבו ששם עיקר

חיות עצמיותו זה דבוק בהשם יתברך כמו שאמרו (שיר השירים רבה ה', ב') על פסוק (תהלים ע"ג, כ"ו) צור לבבי וגו' שהקב"ה לבן של ישראל. וידע דאף דיעקב כולו טוב מכל מקום יוכל להתלבש עדיין פעמים בלבוש דעשו והריח ריח בגדיו שהם הלבושים דעשו שאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"ה, כ"ב) ריח בוגדיו שהפושעים דישראל הם מצד הלבושים דעשו המלבישים אותם בשאור שבעיסה ושיעבוד מלכיות. וראה שגם הם מריחים כריח שדה וגו' :

.....

תיאורי הברכות

ואחר שקיבל יעקב הברכות אז נפרד לגמרי. כי בתחילה בלקיחת הבכורה היה הפירוד רק לחלק הטוב שביעקב מן הרע דעשו וזה מצד עצמו. אבל עדיין היה לו חיבור עם הפושע ישראל שבזרע יעקב ומצד הזה היה אהבת יצחק שחשב שגם הוא שהיה עליו שם ישראל הוא בכלל הפושעי ישראל וראוי לברכה ולא ידע שהקב"ה שונאו. עד אחר קבלת יעקב הברכות שנתברר שרק הבוגדים שמזרעו הוא שמריחין כן ואין לעשו יחס גם עם הפושעים שבזרע יעקב כי הוא בכלל כל האומות ועל כן כשנכנס אחר כך עשו ראה שנכנסה עמו גיהנום כמו שאמרו בבראשית רבה (ס"ז, ב') ולא הפעם הראשון הוא שנכנס אצלו אלא שאז נדחה לגיהנום לגמרי כי נתברר שאין בו עוד תוחלת ואין לו עוד שייכות לשם ישראל ולפושעי ישראל על כן אמר לו כל אחיו נתתי לעבדים כי גם הוא בכלל יעבוד עמים :

ומכל מקום **דייק ואמר גביר שמתיו לך** לו ביחוד ועל העבדות לא אמר אותך נתתי כי עשו מצד עצמו שנקרא ישראל מומר הרי היה לו עדיין קצת שייכות לשם ישראל ופושעי ישראל דעל כן זכה להיות ראשו קבור במערת המכפלה בעיטפיה דיצחק ומה שאמר אחר כך כל אחיו לא קאי עליו עצמו דלא שייך לשון כל. אף דגם בברכת יעקב נאמר לשון רבים לאחיך וישתחוו בני. היינו דלחד ברא קרו בני כדאיתא בבבא בתרא (קמ"ג ע"ב) אבל לשון כל ודאי לא שייך על חד. רק רצה לומר על בניו דבני אחים נקראים אחים כמו שנאמר באברהם ולוט (בראשית י"ג, ח') אנשים אחים אנחנו ועבדות לא נזכר בברכה על אחיו רק על עמים ובניו שפיר הם בכלל כל העמים ואין להם שום שייכות לשם ישראל עוד :

אבל **בברכתו לעשו אמר לו ואת אחיך תעבוד** וזה חידוש עתה בברכתו לו שגם הוא עצמו יעבוד וזה לבד הוא הברכה לו כי הרגיש שאין ראוי לברכה מעתה ורק מה שהשם יתברך בראו ונותן לו חיות מה שראה גם בו צורך בבריאה ולא להוסיף עוד ועל כן מה שאמר תחילה הנה משמני וגו' אמר בלשון הנה דמשמע שזה דבר נכון ומזומן לפניו ולא שהוא בירכו בזה כמו שאמר ליעקב ויתן וגו' רק שסיפר לו מה שרואה ברוח הקודש מה שהוא מוכן לו מהשם יתברך. והוא בירכו שיעבוד ליעקב שזהו תכלית שלימות עשו וכל האומות כשהיו עבדים לישראל. ורק כאשר תריד שתהיה בתכלית הירידה אז ופרקת וגו' שזהו ירידתך. אבל מעלתך הוא שתעבדנו :

ואיתא על זה והיה שהוא לשון שמחה ואף על פי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים אפילו מאומות העולם היינו שאר אומות אבל עמלק מזרע עשו כתיב ביה תמחה ואפילו גרים אין מקבלים מהם וכן לעתיד לא ישאר מהם כלום דכל זמן שיש מזרעו בעולם אין השם שלם והכסא שלם ודאי השם יתברך שמח במפלתו. ושורש הפריקת עול דישראל מעליו שבעשו הוא בכח עמלק וזהו תכלית הירידה שלו ולעולם מפלת עמלק הוא כאשר רוצה לפרוק עול של ישראל מעליו :

ספר פרי צדיק מאמר קדושת שבת - מאמר ד - מבט כללי על הפרשה לאור דמותו של יצחק

ובהיפך זה **יצחק אבינו ע"ה שהוא מרכבה למדת הגבורה** והוא מדת הצמצום לצמצם קבלת ההשפעה שמלמעלה והוא מדת הנוקבא כידוע שלעולם הזכרים מהחסדים והנוקבא מהגבורות ומצד עצמו הוא העיקר של השתדלות כח אדם מעצמו מצד כח הבחירה הניתן לו שאינו בידי שמים וכמו שאמרו (ברכות לג ע"ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים דמה ה' שואל מעמך, כי אם ליראה. דדבר זה שואל מהאדם שהוא יתעורר לזה מעצמו וכשזוכה לזה מכוחו על ידי זה הוא נותן עוז לאלהים ומוסף כח בפמליא של מעלה להיות הוא המשפיע.

וזהו כל השתדלות יצחק אבינו ע"ה ביראת ה' כל היום. **ותיקן תפלת המנחה** לא כתפלת אברהם אבינו ע"ה בבוקר קודם התחלת השתדלות כנ"ל. שהוא היה לבבו בוער באהבת השם יתברך עד שהיה משכים ומוצא יחול לבבו להשם יתברך בלי שום הכנה והשתדלות על ידי שהיה מכיר שגם כל השתדלותו מהשם יתברך. ולא כל אדם זוכה לזה ואנן מזריזותיה דאברהם לא ניקו וניגמור כלשון

הגמרא (יומא כח ע"ב) ואף דדחי זה שם דתנא גמר מאברהם. היינו לפי שאנו מזרעו וכבר נטוע בנו כחו בשורש. אבל זולת זה האדם מצד עצמו אי אפשר להגיע לזה דאחד היה אברהם מיוחד מכל הנפשות להיותו שורש כל הבריאה כנ"ל. ועל כן אחר **מותו סתמו פלשתים כל הבארות** שחפר ומלאום עפר. היינו שנסתם כל האור של השגת אלהות שחפר ופירסם בעולם. שכל זמן שהוא היה חי והיה מגייר גרים היו יכולים לקבל גם הם חיות והשפעת השגה על ידו. אף שהם מצד עצמם אין להם שייכות לזה, כי אהבת השם יתברך אינו אלא לזרע ישראל. כמו שנאמר ואוהב את יעקב וכמים הפנים לפניו וגו', אי אפשר לשום אומה ליקבע בלבם אהבת השם יתברך כלל. כי אין אהבה אלא בדומים. וצורת יעקב אבינו ע"ה חקוקה בכיסא הכבוד והאבות הן המרכבה ואנו נקראים בניו לה' מצד הזה שאנו בני האבות שהן המרכבה ורחמי דאבא אברא. מה שאין כן העכו"ם אין להם שייכות לזה רק מצד שהיה אברהם אבינו ע"ה תחלה לגרים קודם שהוליד ליצחק וזכה לשם אזרח בישראל היה לו שייכות עם הגרים והיה יכול להשפיע להם. אבל לא נתקיימו בגירותם אלא כל זמן שהיה חי וכמו שאמרו ז"ל שאחר מותו חזרו כולם לסורם, כי נתמלאו כל אותם בארות עפר ונעלמו כל אותן השגות. **ויצחק שב וחפרם** על ידי מדריגתו במדת היראה שזה אי אפשר לעכו"ם לסתום דהשם יתברך נותן פחדו ומוראו על כל הנבראים וייראוהו כל המעשים דגם האומות קרי ליה אלהא דאלהא ופוחדים מיראת עונש על כל פנים כמו כורש אחר שהחמיץ אמר להיות מצלאין לחיי מלכא ובנוהי. וזהו השער לה' אשר צדיקים יבואו בו ופתחו לכל הרוצה לכונוס, כי זה כל האדם. ודבר זה הוא בא בהשתדלות אדם מצד עצמו וגם אומות בכלל האדם כמו איוב שהיה מחסידי אומות העולם נאמר בו ירא אלהים.

.....

ויצחק אבינו ע"ה בא לתקן זה לשוח בשדה היינו כל עסקי עולם הזה שהם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע יהיה העסק בשדה הידועה חקל תפוחין קדישין. להיות גם התפוחין שהוא אילן האתרוג ועץ הדעת כולו קודש לה' שעל זה ניתן בו מצות החג להיות לקיחתו לקדושה לתקן הלקיחה שהוא התחלת ההכנה ליחטא דותקח מפריו הוא הכנה והתחלה לותאכל. ויצחק אבינו ע"ה חשב לתקן גם האכילה על ידי אותה אכילה שצויה לעשו להאכילו. כי הוא שהיה סומא שחשוב כמת יש לומר דכבר נתקיים בו בזה גזירת מות תמותון שעל חטא אדם הראשון כיון שהוא כמת. והגזירה היה שעל ידי זה יבוער אותו התחלת היצר הרע ידיעת רע וכבר נתבער אצלו על ידי זה שנסתמא. ועל כן אמרו (תנחומא תולדות ז) דמטעם זה ייחד הקב"ה שמו עליו בחייו. דמה שאין מייחד משום הן בקדושתו לא יאמין ואל תאמין בעצמך עד כו'. אבל הוא שכבר נפרד ממנו גם התחלת שורש הרע דעטיו של נחש אין לירא עוד שמא יחטא. ועל כן הוא היה יכול להעלות הניצוצות קדושים מכל אכילת של תאוות גופניות הגם שנראה כאוכל לתאוותו וכמו שאמר ועשה לי מטעמים, שנראה כמתכוין למלא תאוותו. אבל הוא גם כל תאוותיו בלתי לה', כי לא היה בו שום נגיעה לרע כלל. על כן בזה דייקא היה מתקן אכילה של תאוה דכי טוב למאכל של אדם הראשון. וצויה זה לעשו שחשב שגם הוא עסקו בכך.

דכתנות עור של אדם הראשון שאמר בבראשית רבה דבתורתו של ר' מאיר כתיב אור בא'. היינו המשכת אור מקיף סביבותיו מתוך האור פנימי שבו מנשמת רוח חיים שבאפיו שנפח בו השם יתברך מתוכו ופנימיותו שהוא אור פני מלך חיים להיות פנימיותו רק טוב והרע רק מקיף בסביב. והמשיך לו לבוש אור מקיף למנוע גם הרע מהלבוש המקיף שיהיה על ידי זה גם המעשה החיצוניות של הגוף שהוא עור ומשכא דחויא מלא אור וקדושה. ועשו שהיה פושט טלפיו ומראה לו שמעשיו טובים ובבגדים החמודות דאדם הראשון היה משמש לאביו כמו שאמרו ז"ל. היינו שהיה מראה לו שיש לו אותו אור מקיף להיות גם המקיף טוב. אבל באמת הוא היה איש שדה שכל אישותו ומציאות חיותו הוא בשביל השדה ליהנות ולהתענג מטוב עולם הזה. וזה כל עיקר מגמתו בעולמו ולא שיהיה השדה רק הכנה וכלי לצורך החיות ושיהיה מכון החיות ענין אחר.

ועל כן אמר הלעיטני ואמרו ז"ל כמ"ש מלעיטין הגמל היינו כדרך אכילת הבהמה למילוי תאוה לבד ומאכלו מאכל בהמה כקללת אדם הראשון ואכלת את עשב השדה. **ושדהו הוא השדה של קוף ודרדר שנקרא שדה סתם שהוא סתם שדות האדמה שאחר קללת אדם הראשון שנתארה האדמה. ואלמלי אכל יצחק מצידו אז בכוונה הנ"ל שגם האכילה למילוי תאוה יש בה קדושה היה נגרם חס וחלילה קלקול גם ליצחק מזה. כי באמת מאכילת תאוה דעשו אין שום צמיחת והעלאת קדושה כלל והיה יכול חס וחלילה על ידי זה לבוא גם כן לברך את עשו והיה מתגבר כח הנחש חס וחלילה עוד יותר ממה שהיה.**

אבל השם יתברך שומר נפשות חסידי ואל ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים מאחר שלא היה לו שייכות לרע כלל ונבעו אז מצפוניו של עשו. כי כשהביא לו אותה סעודה לא לבש עוד בגדיו חמודות

כדרכו תמיד בשימושו שהרי יעקב אך יצא יצא והיה עדיין לבוש בהם. וזהו לפי שאז נתברר ליצחק רמאותו ושאינו לו כלל אותו אור מקיף, כי אין אור מקיף בלא אור פנימי והוא לא היה לו אור פנימי כלל. ואותו כיסוי והעלמת חטאיו היה רק דרך רמאות ובמשכא דחויא ותוספת חטא על פשע לא לתקן החטא. אבל יעקב אבינו ע"ה כשלבשם הריח ריח בוגדים כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין לז.). שגם החוטאים שבזרעו הבאים מכח חטאו של אדם הראשון ושרשם באור פנימי מחלק אלהי ממעל. נתקנו על ידי הכתנות עור להיות בהם גם אור מקיף לקדושה וכולו טוב ובעלי ריח כאסא והדס שזכינו לריחו רק דקאי ביני הוצא והדס ריח ולא טעם שאמרו ז"ל נגד בעלי מצות ולא בעלי תורה היינו גם נגד פושעי ישראל שמלאים מצות כרמון. והוא הריחן כריח שדה חקל תפוחין קדישין שגם עץ הדעת בקדושה כנ"ל והוא כאתרוג שיש בו גם טעם ולא ריח בלבד. כי אחר התיקון וגם זדונות נעשו זכיות וכשלג ילבינו הרי כולו טוב:

ספר קומץ המנחה חלק ב - אות סג - ירידת יצחק לגור וחפירת הבארות

סג) אל תרד מצרימה וגוי' (שם כ"ו, ב') גור בארץ הזאת (שם פסוק ג'). כי מצרים ערות הארץ מלא זימה כמו שאמרו ז"ל (תנחומא לך לך ה') ופלשתים היפך ממצרים וכמו שאמרו ז"ל (רש"י בראשית י"ב, י"ט) גבי שרה וכן הוראת השמות מצר ים ופלשת ים פלשת לשון פילוש והרחבה היפך המצר וים הוא נגד התאווה כמו שנתבאר במקום אחר ולכך נאמר לעתיד תהיה מצרים שלישי וכו' לעלות לרגל היינו כמו שאמרו (במדבר רבה כ', כ"ב) ונחל יוצא וגוי' והשקה את נחל השטים הוא נחל של זנות כמו שאמרו ז"ל (זה"ק ח"ג ר"ע ע"ב) אז יהיה נרפא שיהיה יוצא מבית ה' וכמו שאמרו במדרש הנעלם (ח"א קכ"ח ע"ב) בסוד לבן שהוא יצר הרע שלאחר התחיה שגם כן לא יתבטל לצורך פריה ורביה רק לא יהיה מנוול עיין שם (אבל פלשתים הם הנלחמים עם דוד שהוא היה מעין עולם הבא שנרפא אצלו נחל השטים כמו שנתבאר במקום אחר ופלשתים הפכו. וזה שאמרו (בראשית רבה ס"ד, ג') שגזרו על הנוה שבגרר עד נחל מצרים מפני שהיא נוה רע רצה לומר שאין לו קיום לעולמי עד מה שאין כן מצרים כנזכר לעיל):

וכבר נזכר לעיל (אות ס' ובשאר מקומות) כי המיתה והתחיה שניהם מצד יצחק כמו שנאמר (דברים ל"ב, ל"ט) אני אמית ואחיה אני הוא השכינה כידוע וזה מדרגת יצחק כמו שנתבאר לעיל (אות נ"ג) על דמחוו להו יצחק הקב"ה בעינייהו שזהו מדרגת השכינה אני ה' שוכן בתוך בני ישראל ונוכח עיניו וכמו שאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"ד, ג') שכון בארץ שכן השכינה בארץ ורצה לומר שהתחיה שהוא נקיון התאווה כנזכר לעיל מצדו וזהו בישועה שבאה אחר כך והמיתה בעולם הזה שהוא רגע אותה התאווה וההרחק ממנה לגמרי בעולם הזה הוא גם כן מצדו כידוע שיראה הוא היפך התאווה כמו שנאמר (בראשית כ', י"א) כי אמרתי רק אין יראת וגוי' וכמו שנתבאר לעיל כמה פעמים ולכך נאמר לו בעת הרעבון שמורה על העדר והשלמות ושהוא בעולם הזה עדיין אל תרד וגוי' גור בארץ וגוי' כנזכר לעיל (ויש לומר פירוש גם כן גור לשון יראה ומגור כנזכר לעיל):

וזה שנאמר (שם כ"ו, ח') ויהי כי ארכו לו וגוי' כמו שאמרו (בראשית רבה ס"ד, ה') אריכות ימים מבטלת שאריכות ימים הוא היפך המיתה (שרומז בכל מקום אל השתקעות בתאוות כמו שאמר לאדם הראשון (בראשית ב', י"ז) ביום אכלך מות תמות וכמו שנתבאר לעיל כמה פעמים) רק העדר התאווה לכך והנה יצחק וגוי' (המשך הפסוק כ"ו, ח') מעין לעתיד לבוא שכאשר נזבח היצר רע אז התאווה מתוקנת:

וזה שאמר (בראשית כ"ו, י"ב) בשנה ההוא מאה שערים וגוי' כמו שאמרו שילהי סוטה (מ"ח. ה) הזנות כילה הכל כי השתקעות התאווה נוטל הברכה מפירות כמו שאמרו בפרק קמא דסוטה (ג' ע"ב) זנותא בביתא כי וכו' וכמו שנאמר (משלי ו', כ"ו) בעד אשה זונה עד ככר לחם ובשנה ההוא שהיה תכלית הפרדו מהשתקעות תאוות היה תכלית הברכה בתבואה ובלחם אשר הוא אוכל (שגם כן נקראת האשה בו) כי שתי התאוות אחת וכאשר זו נקיה גם זו והברכה משתלחת גם בזו רצה לומר ברכת ה' היא תעשיר זה השבת כדרשת חז"ל (בראשית רבה י"א, א') שהוא תכלית השלימות אחד מששים בעולם הבא אז עונת תלמיד חכם:

סה) ויחפרו עבדי יצחק וגוי' (שם פסוק י"ט). עבדי רומז לעושי עבודתו לאיברי העבודה והיגיעה שלו כמו שנתבאר לעיל כמה פעמים כי ארבע מדריגות הם לתכלית השלימות שהם אברהם יצחק יעקב ודוד. ובאברהם ויצחק היה פסולת עשו וישמעאל היינו שעדיין יש בזה פסולת אהבה ופסולת הגבורה שהוא רע גמור וגם הם מכנים עצמם לזרע אברהם וזרע יצחק אף על פי שבאמת אינו כן כמו שאמרו

ז"ל (נדרים ל"א). הנודר וכו' כי ביצחק וכו' אבל מכל מקום הם טוענים כן ולכך רבו לנו המים על אלה השני בארות ומעיינות אותם המדות ומדריגות לדורות שכל אחד מישראל שיש לו מדת אהבה הוא מאברהם אבינו וכן כולם וכל אחד מאבות היה גם כן כלול מכולם :

ועל הראשון נאמר (בראשית כ"ו, כ"ז) עשק לבד שטענו שגם להם עסק זה אבל על השני נאמר (פסוק כ"א) שטנה כידוע דס"מ שר של עשו הוא המסטיין לישראל וכמו שאמרו (בראשית רבה ס"ה, כ"ז) אם אין הקול וכו' הידים וכו' כי הם גם כן לשטן לישראל (ואמר בשלישי (פסוק כ"ב) ויעתק וגו' כי זה מדריגה אחרת ממש עיין מה שנתבאר לעיל (אות ס"א) לכן אמר ויעתק שנעתק למקום אחר) אבל באר שלישי רחובות נגד יעקב שהוא בהרחבה כמו שאמרו (שבת קי"ח). נחלה בלי מצרים בזה אין טענה לאומות העולם כי הוא מדריגת אמת שתוכו כברו איש תם כפירוש רש"י (בראשית כ"ה, כ"ז) וזה אינו באומות העולם (ועיין בשמות רבה (ט"ו, כ"ב) ותנחומא חיי ג' על פסוק (תהלים קי"ד, ג') השם עבים רכובו מלך בשר ודם וכו' כסף וזהב אבל הקב"ה וכו' עבים. כסף וזהב רצה לומר אהבה ויראה כידוע שהם היסודות הראשיות והרכוב למלכי רבנן עובדי ה' מלכי בשר ודם אבל השם יתברך אינו מסתכל על זה אלא על הסוף מדריגת יעקב מובחר שבאבות וכמו שנתבאר במקום אחר כי אור וחושך אברהם ויצחק ועמוד ענן יעקב ואין כאן מקום להאריך). וזהו כי עתה הרחיב ה' לנו :

וגם לפי שמדריגה זו היא רק מסייעתא דשמיא שעל זה אמרו (קידושין ל' ע"ב) אלמלא הקב"ה וכו' וכמו שנתבאר במקום אחר. ועיין מה שנתבאר לעיל (אות ס"א), וזהו ופרינו בארץ שאז הריבוי הגמור כאשר כולו טוב מה שאין כן עד יעקב רק אחד מוליד אחד טוב כי הריבוי הוא הקיום לעד וזהו רק באמת כמו שאמרו (שבת קי"ד). קושטא קאי :

ואמנם אף שאין לאומות העולם טענה לנו וכו' וגם אנחנו זרעו מכל מקום הם חולקים עליו ואין מודים עד השלימות הגמור דוד ומשיח שנאמר בו כי כל העמים יודו לו וזה בחפירות באר שבע שהוא מדריגת דוד המלך ע"ה כמו שנתבאר לעיל (אות מ"ח) ולכן אמר ויעל וגו' כי כל הראשונים כולם מדריגות העולם הזה שהכל ענין אחד אבל ימות המשיח הוא ענין עלייה בפני עצמו וסדר בפני עצמו ולכן אמר (פסוק כ"ה) ויבן וגו' ויקרא וגו' שכאן מתחיל סדר עבודה חדשה וקריאה חדשה לה' כמו שאמרו (ברכות ל"ד ע"ב) כל הנביאים וכו' ומיד בכריית הבאר דשם באו עבדי אבימלך וכו' והודו לו וזה שאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"ד, ט"ז) מגרר מגורר וכו' כענין מלאך רע עונה בעל כרחו וכו' שאמרו ז"ל (שבת קי"ט ע"ב) ושבת מדריגת דוד המלך ע"ה שם ההודאה הכרחית כמו שאמרו בשלמה המלך ע"ה (מגילה י"א ע"ב וברש"י) שמלך אף על שדים וכפופים לו :

וזה שנאמר (פסוק ל"ב) ויאמרו לו מצאנו וגו' ולא וימצאו וגו' כי עדיין לא היה המציאה בפועל ממש (ונאמר בשני הבארות דאברהם ודוד לשון מציאה מטעם שנתבאר לעיל (אות נ"ב) שהם מציאה בהיסח הדעת רק בסיוע ה' עיין שם), שעדיין לא הגיע עת פקידה ממש עד עת קץ רק שלו ביחוד נאמר על ידי עבודתו מצאנו וגו' והבן זה :

ספר תקנת השבין - אות יב - מדריגות יעקב ועשו נסתרות מאוז

וכמו שהיו נראים ידי יעקב אבינו ע"ה בשעה שבא לקבל הברכות מיצחק אביו שידיו הן הם ידי אדם העליון כי צורתו בכסא הכבוד וכשבא לפני יצחק אבינו ע"ה שהוא מדת הדין הוצרך לבוא במחותרת, כי עשו היה לו בגדים החמודות דאדם הראשון שהיה לובשן כששימש אביו היינו שהיה פושט טלפיו ומראה הלבוש שלו טהור וטוב לפני אביו והפנימיות שכולו טמא אינו נגלה בחוץ, וזה כל ענין עשו להערים להתעטף בלבוש של תלמיד חכם וצדיק וכמו שאמרו ז"ל (תנחומא צו ב') על פסוק (עובדיה א', ד') אם בין כוכבים וגו' דעתיד להתעטף בטליתו ולישב אצל יעקב והקב"ה מורידו, כי הוא בידו להעלים פנימיותו ולהתלבש בלבוש הנראה טוב לא למראית העין הגשמי בלבד רק גם בכל העולמות, ויצחק אבינו ע"ה היה נביא ה' וטעה בו ורק ה' יתברך בעצמו הוא שיורידו כמו שנאמר (שם) משם אוריך נאום ה' שהוא לבדו אשר יראה ללבב ויודע פנימיותו :

אבל האדם אפילו נביא גדול כשמואל יראה לעינים וכן מלאכי השרת ואף על פי שיודעים מחשבות שבלב לפי דעת התוספות (שבת י"ב ע"ב) דיבור המתחיל שאין, גם במחשבה יש פנימיות שהוא האמת שבעצמיותו וחיזוניות מה שמרמה את עצמו גם כן לחשוב הכל לפניו ופנימיות הלב אין מכיר אלא ה' יתברך [ועיין בספר משנת חכמים להמני"ח סימן צ"ב], ובעולם העשייה הכל לפי רוב המעשה ולפי ההתגלות שבפועל דעל כן יש לעשו כח בעולם הזה על ידי מקצת מצוות קלות שעושה לפניו ולהתייחר

וכמו שאמרו בבבא בתרא (י' ע"ב), וההיפך בישראל דחיצוניותם לא כן דעל כן אין יכולים לקבל רוב טובה בעולם הזה ורק הפנימיות כולו אמת בלתי לה' לבדו וכמו שאמרו (ברכות י"ז.). רצוננו לעשות רצונך וכו' לולי המעכבים בעולם הזה להתגלות הפנימיות דרצון לפעול המעשה :

ומדת הדין הוא המנהיג עולם הזה כידוע דאלקים בגימטריא הטבע, וכן תחילת הבריאה במדת הדין רק אחר כך שיתף מדת הרחמים לקיום העולם והוא מדת יעקב אבינו ע"ה שהוא המקיים העולם דאלמלא ישראל לא היה כל הבריאה, אבל מצד יצחק הוא הכל במדת הדין וכשדינא יתיב אז כל צבא השמים עומדים מימינו ומשמאלו מיימינים ומשמאילים שהם הבית דין שלמעלה והם אין יודעים הפנימיות, ועל כן כשבא יעקב לקבל ברכת עולם הזה מיצחק הוצרך ללבוש בגדי עשו כי הוא היה אוהב עשו מצד הלבוש הנגלה ממנו לפניו בעולם הזה וכשלבש יעקב אותו לבוש והוא כולו אמת ואין יכול לרמות ולהראות הלבוש נגד הפנימיות ממילא אותו הלבוש דעשו נהפך אצלו להראות האמת דעשו שבאותו הלבוש והוא הלבוש שלו מאותם שבירורו שלא כן בפועל, ומכל מקום אף על פי שחטא ישראל הוא בפנימיות ועל כן הריח בו יצחק ריח בוגדיו כמו שאמרו בסנהדרין (ל"ז.), אבל על ידי הארת הפנימיות דיעקב בביאתו אליו שנכנס עמו ריח גן עדן ממעלה הריח הטוב שבפנימיות בוגדיו ועל כן אמר הידים וכוחות הפעולה ידי עשו והקול שהוא הפנימיות קול יעקב :